09/10/2019

Беседа Светога Саве о правој вери изговорена 1220. године у Жичи

Браћо и другови и оци и чеда богозвана, приклоните богољубива срца ваша да чујете божанствене заповести. И пошто чујете ове свете речи, положите их, дакле, браћо, у ваша срца и на савести душа ваших и пред очи ума, и разумејте.

Премилосрдни и човекољубиви Бог, имајући неизмерну милост према људском роду, приклони небеса и сиђе на земљу и својим божаственим промислом и добровољним подношењем многоврсних страдања божанског тела просвети наш род и посла свете Апостоле у сав свет, рекавши им: „Идите и научите све народе, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа“ (Мт 28,19). Али како они сами до нас не дођоше, то оци наши, чувши уистину

речи њихове, повероваше им. Предобри Бог, који има бескрајну милост и не жели да ни један од нас погине (I Тим 2,4), и по истој тој првој заповести и на исти начин по учењу и проповедању светих Апостола, уздиже мене на ово светитељство, хотећи да преко мене “испуни недостатке наших отаца.“ (Кол 1,24). И Духом својим Светим заповеди ми да вам објавим реч своју о вашем спасењу, коју, с љубављу чувши је, сачувајте, да и ми постанемо заједничари реда светих.

И ово прво молим вас, дакле, браћо и чеда, нашу сву наду на Бога положивши, прво праве вере Његове да се држимо Јер „друге основе“, као што рече Апостол, „нико не може положити, већ само коју положи“ (I Кор 3,11) Дух Свети преко светих апостола и богоносних отаца, а то је права вера, која је на светих седам васељенских сабора потврђена и проповедана. После овога, на основама овим свете вере, достоји нам злато и сребро и драго камење (упор. I Кор 3,12) зидати, тј. добра дела. Јер нити користи исправност живота без праве вере у Бога и просвећене, нити нас право исповедање без добрих дела може представити Господу, већ нам треба имати обоје, да „савршен буде Божји човек“ (II Тим 3,17), а не да због недостатка храмље живот наш. Јер, „вера је спасоносна“, као што рече Апостол, „која кроз љубав дела“ (Гал 5,6).

Верујемо, дакле, у Оца и Сина и Светога Духа, појући Тројицу божаствену, узрок и творца свега проузрокованога и сазданога, видљивог и невидљивог, која је дакле једне суштине, то јест природе, у три лица, то јест састава и лица, чиме нећемо да подразумевамо обличјем или разликом у три Бога или три природе или три суштине, трудимо се разумевати, него (исповедамо) једнога Бога и једну његову просту и бестелесну природу и суштину, а разликом лица различитост Ипостаси означавамо; Тројици клањајући се у Јединици и Јединици у Тројици, Јединици Триипостасној и Тројици Једносуштној и Јединомоћној и сабеспочетној. Ову једину познајемо која јесте увек, беспочетну, нестворену, бесмртну, непропадљиву, бестрасну, која све ствара и (све) држи и (о свему) промишља.

И једнога од Тројице, не Оца ни Светога Духа, већ од Бога Оца рођенога Сина и Бога, Логоса, надвремено и нераздељиво рођенога од Њега а не створеног, једносуштног родитељу и увек са Њим постојећег; које је добротом све привео из небића у биће, и који је у последње дане ради нашег спасења сишао с небеса и уселио се у утробу Деве и сјединио се са телом одушевљеним, душу разумну и умну по суштаству од те свете и Пречисте Богородице Марије. Он, од Бога Оца Једносуштни Њему Бог Логос, који је

ради великог човекољубља изволео, вољом Оца и Духа, да спасе своје створење; из Очевог наручја, одакле не одступи, сиђе и ушавши у утробу Пречисте Деве, узевши на себе раније не узето тело, одуховљено душом разумном и умном, раније не примљено примивши, произађе Бог оваплоћен, родивши се неизрециво и сачувавши неповређеним девичанство Оне која је родила; не претрпевши ни сливање нити промену, него остаде што је и била а постаде оно што не беше; узевши обличје слуге (Флп 2,7) истинито а не привиђењем, у свему осим греха уподоби се нама. (Упор. Јевр 4,15; 2,17).

Знамо га као савршенога Бога и савршенога Човека, не другога и другога, већ једнога истога и пре оваплоћења и по оваплоћењу, једно сложено биће, Њега једног истог у две савршене природе и својства и у две природне воље, и дејствима обема по саставу сједињеним неизменљиво: исповедамо Њега једног истог вољом хотећег и који дела божанска као Бог, и њега једног истог вољом хотећег и који дела људска дела као човек. Јер Он не беше подложан природним потребама, него се по вољи својој родио, по вољи гладнео, по вољи жеднео, по вољи се трудио, по вољи се бојао, по вољи умро, одиста а не привидно претрпео све природне и нелажне људске муке. Он, безгрешни, био је распет и смрт окусио, и трећег дана васкрснуо телом, не видевши трулежност, и људску суштину неповређену и без смрти васкрсе, и узевши је на небеса седе с десне стране Оца; и опет ће доћи да суди живима и мртвима; као што се узнесе телом својим, тако ће дошавши, дати свакоме по делу његовом. Јер рече: „Васкрснуће мртви и устаће који су у гробовима, и они који су чинили добро“ са правом вером, “пођи ће у живот вечни, а који су чинили зла – у васкрсење суда.“ (Јн 5,25. 28-29; упор. I Кор 15,52).

Ка овоме, ми се поклањамо и целивамо свечасну икону, људског оваплоћења Бога Логоса, помазаног божанством, и који је остао непромењен, тако да онај који је помазан вером сматра да види самога Бога који се јавио у телу и са људима поживео (упор. II Тим 3,16; Варух 3,38). Клањамо се и дрвету Часнога крста и светим часним сасудима и божанским црквама и светим местима. Клањамо се и часној икони Пресвете Богородице и иконама свечасних Божјих угодника, уздижући очи душе ка првообразном лику и узносећи ум на оно што је несхватљиво.

Ово су, богољубиви, правоверних отачаских предања заповести. Овима и ми последујући, тако верујемо и тако исповедамо, а све јеретике и сваку јерес њихову проклињемо. Примамо светих седам Васељенских сабора, (први) који је био у Никеји 318 светих Отаца; (други) у Константиновом граду 164 светих Отаца; трећи, ранији у Ефесу 200 светих Отаца, четврти у Халкидону, 630

светих Отаца, пети у Константиновом граду 164 светих Отаца, шести опет у Константиновом граду 170 светих Отаца. И још онај, који је мало касније био у Никејској митрополији, седми сабор 350 светих Отаца, који се одричу часних икона и не сликају их или им се не поклањају, безбожно клеветајући хришћане. А примамо и све свете Саборе који су се Божјом благодаћу у разна времена или на разним местима окупљали ради благочашћа и јеванђелског живота, које прима Саборна црква. А оних којих се одрекоше ови свети Оци, одричемо се и ми; и којих се одрекоше свети оци они, одричемо се и ми; које су проклели они, и ми проклињемо.

Јер многе јереси у различита времена и године ђаво измисли, и многи кукољ зловерја кроз оне који му служе, безаконе начелнике јереси, у васељени посеја ради рушења и смућивања праве вере, које ми проклињемо, и с њима оне који измислише зле догмате, и гнушамо се сваке јереси нечастиве.

Но штавише, ка свакој побожности журимо се, којој нас уче богомудре слуге Божје: пророци, апостоли и светитељи, као што и сам Господ наш Исус Христос, Син Божји, рече, када од Оца дође на земљу и оваплоти се и роди се по други пут, од Пречисте увек Деве, и догмате домостроја Очевог и Свог изврши дивно, и заиста неизрециво распе се на крсту, и трећи дан васкрсну, и четрдесет дана остаде овде на земљи по васкрсењу Своме. И када хтеде узићи на небо ка Оцу, својим ученицима, апостолима, заповеди говорећи:

„Идите и научите све крајеве, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да чувају све што сам заповедио вама“ (Мт 28,19). И опет: „Проповедајте Јеванђеље сваком створењу; ко веру има и крсти се, спашће се; а који нема веру, осудиће се“ (Мк 16, 15). Ово је, дакле, права вера Божја, крстити се у име Оца и Сина и Светога Духа.

И тако ми, који смо хришћани, обећали смо да се молимо Богу своме, увек чувајући Његове заповести, и чинећи увек Његову вољу. Јер „вера без дела мртва је“, по речи Јаковљевој (Јак 2, 20, 26). Но, браћо и чеда моја љубљена, као што и напред рекох, обоје да држимо са страхом и трепетом. Држите реч Божју и свету веру Његову, и трисвето име Његово с чистим срцем призивајте, и не ленећи се у светим молитвама припадајте к Њему, исповедајући грехове своје, плачући са сузама пред Њим, и Њему појући и препојући у срцима вашим непрестано, дан и ноћ, не слабећи. Јер Бог, када му се исповедамо и молимо Га, сам уверава људе и духовно улази у срца оних који добро слушају учење о Богу. Јер учење духовно није игра, ни безумље људских мисли, већ проповедана света вера Божја, на којој су основани сви свети чинови у Христу Исусу, Господу нашем, о коме пророци Светим Духом

Божјим пророкоше, и сви свети сачуваше, и преподобни оци без порока беспрекорно одржаше, као на недељивом крајугаоном камену црквеном, Христу, који је Премудрост Очева и сила, светодуховски и силно и крепко и чврсто и поуздано у вери, који и до сада многе уверава и утврђује и потврђује свима своју веру божанску. И до нас предобри човекољубац богатом својом милошћу достиже, исправљајући наше недостатке, хотећи као истинити пастир да нас, заблуделе овце, сакупи у небески тор. Овај ми догледајући мисаоним и душевним очима, молимо се увек Њему, како сам дарује изрећи то или помислити, и неизрециво сачувати. И ми, вољу Његову сатворивши, примићемо од Њега спасење у овом веку и у будућем, уколико верно сачувамо Његове заповести, које нам је сам Бог заповедио да чувамо, и обећа нам награду небеску за то, говорећи: „Заиста, кажем вам, који реч моју одржи, неће окусити смрти довека“ (Јн 8,51).

Да, чеда моја љубљена, шта је дакле од речи ове поузданије или праведније, коју Христос сам посведочава и истином утврђује? Шта ли је боље од овога: не окусити смрти довека? Јер само то неокушање смрти већ је далеко од греха; јер окушањем греха укус смрти уђе у род људски, до Христа (прибл. Рим 5,12). Ради тога Он окуси смрт, који је безгрешан и бесмртан по првом рођењу од Оца; но нас ради окуси је, и пострада, да и ми вером Онога окусимо бесмртност, као што рече пророк: „Окусите и видите како добар је Господ“ (Пс 34, 8). Добар дакле веома и праведан и веран у свима својим речима (упор. Пс 145, 9), и сва дела Његова су у вери. Зато, чеда моја богољубна, ми који Га љубимо треба да чинимо дела вере у Христу Исусу Господу нашем, ми који смо примили веру бесмртну од Њега, дар толики – да не умремо у векове!

Зато, ако ово сачувате, бићете блажени од Бога у векове и биће блажена срца ваша, и блажене биће душе ваше, и блажени бићете, ви који сре примили Божју веру и сачували се чисто у њој. Гледајући на бесмртни Христов дар, бесмртна дела у Христу свагда творите: веру чисту и молитву честу, с љубављу имајући према Њему наду, и савест чисту пред Богом и људима, пост и бдење, истину у свему, чистоту телесну и душевно уздржање, чувајући разум светог крштења, просвећења Божјег, којим се одрекосмо Сотоне и свих дела његових. И свагда покајање љубити, исповедање својих грехова и плакање над њима и смирење, праведност, поучење, исправљање свога живота, мржњу на грех; неопијање, не блудничење, него, напротив, чист живот, какав је угодно гледати Божјим очима.

Јер Бог је један од почетка и у бесконачне векове. И ово је прва заповест

речена онима који Њега љубе: да сваки од вас „љубите Господа Бога свога свим срцем својим, свим умом својим, свом душом својом, и свом снагом својом“ (V Мојс 6,4-5; Мк 12,29-30; Мт 22,37-38). И нека буду речи ове, које (V Мојс 6,6) ја данас вама заповедам, написане на срцима вашим, и у душама вашим, да бојите се Господа Бога Сведржитеља, и Њему јединоме да служите са страхом и трепетом (упор. V Мојс 6,6, 13; 10,20; Пс 2, 11), и Њему јединоме част и славу узносите, и Њему јединоме приљубљујте се, и именом Његовим не куните се, него нека је ваша реч: који јесте да јесте, а који није да није (упор. Јк 5,12; Мт 5,37). И тако уопште да се никако не спомиње међу вама други Бог, осим Онога који је створио небо и земљу; ничему „од онога што је на небу горе и што је на земљи доле и што је у води под земљом, да се не поклоните нити му послужите“ (II Мојс 20,4-5), осим Господу Богу вашем, у кога се крстисте и повероваste, и одрекосте се тајнога срама (упор. II Кор 4,2), и постадосте заједничари добре вере Његове и саучесници Његове бесмртности. Њега јединога неодступно држите се, јер је „пред очима Његовим све откривено“, као што рече Апостол (Јевр 4,13), и „јер је Бог наш огањ који спаљује“ (Јевр 12,29); и „узвраћа за грехе очева на деци до трећега и до четвртога колена, онима који Га не љубе и не творе вољу Његову, а чини милост хиљадама и десетинама хиљада оних који Га љубе и држе заповести Његове“ (II Мојс 20,5-6). Јер је Он „Бог над боговима и Господар над господарима, Бог велики и силни и страшни“ (V Мојс 10,17). Да „држите заповести Његове, и да извршавате пред очима Његовим све речи које заповедих вам“, „да добро буде вама и синовима вашим после вас, и да живи будете довека, ако сатворите добро и угодно пред Господом Богом вашим“ (упор. V Мојс 6,2; 10,13; 5,29; 13,18). Коме слава беспочетност у бесконачне векове, амин.

Доментијан, Житије Светога Саве,

Српска књижевна задруга, Београд 2001, 227-241.

pravoslavie.cl/sr